

איברים שאין גזעם מחליף

תרומת כליות

מהן הכליות? הכליות הן זוג איברים. הכליות אחראיות להפרשת חומרי פסולת מן הדם בצורת שתן. הכליות נמצאות בצד האחורי של חלל הבטן, מתחת לסרעפת, משני צדי עמוד השדרה. היחידות הפעילות של הכליה הן הנפרונים, המסננים את הדם תחת לחץ וסופגים מים וחומרים אחרים חזרה אל תוך הדם. הכליות הן ששומרות על נפח תקין של דם, על לחץ דם תקין ועל הפרשת ההורמון המגרה את יצירת תאי הדם האדומים.

הצרכים ב־2006 המתינו להשתלת כליה במדינת ישראל 560 אנשים. השתלת כליה היא ההשתלה הוותיקה והנפוצה ביותר. כיום מתבצעות בארץ ובעולם עשרות אלפי השתלות בשנה. הנזקים להשתלת כליה הם חולים הנמצאים במצב המכונה "אייספיקת כליות סופנית", חולים אלה מטופלים בכליה מלאכותית (דיאליזה) המבצעת את פעולת הכליה. השתלת כליה מוצלחת מעניקה לחולה איכות חיים דומה לזו של אדם בריא - היא משחררת אותו מן הכליה המלאכותית, מקלה על הגבלות הדיאטה ומאריכה את תוחלת חייו.

איך תורמים? לאחר שבמשך שנים הייתה תרומת כליה מתורם חי מותרת בישראל רק מבני משפחה, הורחב מעגל התורמים על פי הנחיות משרד הבריאות, לכל אדם אחר, בתנאי שהמניעים לתרומה הם אלטרואיסטיים (של אהבת הזולת) בלבד. במקרה של תרומה מתורם חי נדרשות ועדות מקומיות בבתי החולים (או ועדה ארצית) לאשר את התרומה לאחר שוודאו את חופשיות רצונו של התורם ואת מניעיו. כל תורם פוטנציאלי (בן משפחה או אחר) עובר סדרת בדיקות שמטרתה לבדוק התאמה ראשונית בינו לבין נתוניו של המקבל. לאחר מכן עובר התורם בדיקות נוספות, כל גורם סיכון שיימצא יגרום לפסילת התרומה. הוצאת הכליה מגוף התורם מתבצעת בניתוח פשוט יחסית.

ההשפעה על התורם בניתוח עצמו אין כל סכנה. ההתאוששות מהניתוח אורכת כשבועיים, ומלבד זאת לא נפגעת איכות חייו של התורם. אדם ללא סיכונים קודמים למחלת כליות יכול לחיות שנים רבות, ללא חשש, כשבגופו כליה אחת בלבד. עם זאת עליו להימנע מתרופות מסוימות ומפעילות גופנית העלולה לסכן את כלייתו, ועליו לבצע בדיקת מעקב אחת לשנה. תרומת כליה יכולה להתקבל גם מתורם מת. סיכויי ההצלחה של השתלת כליה מתורם חי גבוהים מאלה של השתלה מתורם שנפטר.

מה עושים בכליה הנתרמת? הכליה מושתלת בגוף החולה באזור הבטן התחתונה ולכן אין צורך להוציא את הכליות הטבעיות ממקומן. הכליה המושתלת מחוברת לכלי דם גדולים העוברים באזור זה, ואת השופכן מחברים לשלפוחית השתן. לאחר ההשתלה מקבל המושתל תרופות כדי למנוע דחייה. רוב הכליות המושתלות מתפקדות שנים רבות ורק חלק קטן מהן נדחות מיד או אחרי כמה חודשים. עם זאת, מרבית הכליות המושתלות אינן מתפקדות לאורך כל חייו של המושתל. לאחר שנים הן עלולות להפסיק לתפקד בהדרגה, תהליך הנקרא דחייה כרונית. במצב זה המושתל חוזר לטיפול בכליה מלאכותית, ויכול לעבור השתלה נוספת.

